Krimināllieta Nr. 15840055618
Lietas arhīva Nr. KA06-0044-24/1
ECLI:LV:ZAT:2024:0220.15840055618.5.S

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā 2024. gada 20. februārī

Zemgales apgabaltiesa
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Inga Putra,
tiesnese Inga Akmeņlauka un tiesnesis Juris Siliņš,
piedaloties prokuroram Andrim Aleksejevam,
aizstāvei Zaigai Buklovskai,
izskatīja apelācijas kārtībā atklātā tiesas sēdē krimināllietu /pers. A/ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 177. panta pirmās daļas sakarā ar apsūdzētās /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2023. gada 6. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas rajona tiesas 2023. gada 6. janvāra spriedumu apsūdzētā /pers. A/, personas kods /personas kods/, atzīta par vainīgu Krimināllikuma 177. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā un sodīta ar sabiedrisko darbu uz 180 stundām.

Drošības līdzeklis netika piemērots.

No /pers. A/ valsts labā piedzīta kompensācija par mantisko zaudējumu 5151,03 *euro*.

[2] Apsūdzētā /pers. A/ atzīta par vainīgu un sodīta par to, ka ieguva svešu mantu ar viltu (izdarīja krāpšanu). 2017. gada 2. novembrī /pers. A/, mantkārīgu motīvu vadīta, nolūkā ar viltu saņemt lielāku maternitātes un vecāku pabalstu, apzinoties, ka laika periodā no 2016. gada 5. septembra līdz 2017. gada 30. jūnijam viņa nav guvusi ienākumus SIA /Nosaukums A/, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, iesniedza Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk arī – VSAA) /vieta/ nodaļai iesniegumu par maternitātes pabalsta piešķiršanu, kas saņemts 2017. gada 6. novembrī, reģistrēts ar Nr. /numurs/, un 2017. gada 31. oktobra darba nespējas lapu B Nr. /numurs/.

2017. gada 28. novembrī VSAA /vieta/ nodaļa pieņēma lēmumu Nr. /numurs/ par maternitātes pabalsta piešķiršanu, kalendārās dienas vidējās sociālās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinot par periodu no 2016. gada septembra līdz 2017. gada augustam, kurā iekļauti reģistrētie darba ienākumi pie darba devēja SIA /Nosaukums A/. Lēmums par maternitātes pabalsta piešķiršanu ir stājies spēkā, un aprēķinātais maternitātes pabalsts 2416,05 *euro* par periodu no 2017. gada 1. novembra līdz 2018. gada 9. janvārim ieskaitīts /pers. A/ iesniegumā norādītajā bankas kontā 2017. gada decembrī.

Turpinot savu noziedzīgo nodomu, 2018. gada 9. janvārī /pers. A/ iesniedza VSAA /vieta/ nodaļai iesniegumu par maternitātes pabalsta piešķiršanu, kas saņemts 2018. gada 9. janvārī un 2018. gada 10. janvārī, reģistrēts ar Nr. /numurs/, un 2017. gada 31. oktobra darba nespējas lapu B Nr. /vieta/.

2018. gada 17. janvārī VSAA /vieta/ nodaļa pieņēma lēmumu Nr. /numurs/ par maternitātes pabalsta piešķiršanu, kalendārās dienas vidējās sociālās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinot par periodu no 2016. gada septembra līdz 2017. gada augustam, kurā iekļauti reģistrētie darba ienākumi pie darba devēja SIA /Nosaukums A/. Lēmums par maternitātes pabalsta piešķiršanu ir stājies spēkā, un aprēķinātais maternitātes pabalsts 2416,05 *euro* par periodu no 2018. gada 10. janvāra līdz 2018. gada 20. martam ieskaitīts /pers. A/ iesniegumā norādītajā bankas kontā 2018. gada janvārī.

Turpinot savu noziedzīgo nodomu, 2018. gada 21. janvārī /pers. A/ elektroniski iesniedza VSAA /vieta/ nodaļai iesniegumu par vecāku pabalsta piešķiršanu no 2018. gada 21. marta, kas saņemts 2018. gada 21. janvārī un reģistrēts ar Nr. /numurs/.

2018. gada 25. janvārī VSAA /vieta/ nodaļa pieņēma lēmumu Nr. /numurs/ par vecāku pabalsta piešķiršanu, kalendārās dienas vidējās sociālās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinot par periodu no 2017. gada janvāra līdz 2017. gada decembrim, iekļaujot reģistrētos darba ienākumus pie darba devēja SIA /Nosaukums A/. Lēmums ir stājies spēkā un aprēķinātais vecāku pabalsts 13,5450 *euro* dienā par periodu no 2018. gada 21. marta līdz 2018. gada 30. septembrim, kopā 2627,75 *euro* ieskaitīts /pers. A/ iesniegumā norādītajā bankas kontā laika periodā no 2018. gada aprīļa līdz oktobrim. 2018. gada 12. novembrī VSAA pieņēma lēmumu pārtraukt izmaksāt vecāku pabalstu.

Maternitātes pabalsta aprēķinā iekļaujot reģistrētos ienākumus no SIA /Nosaukums A/, par kuriem nav veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, /pers. A/ nepamatoti izmaksāts maternitātes pabalsts 3137,47 *euro* par periodu no 2017. gada 1. novembra līdz 2018. gada 20. martam.

Vecāku pabalsta aprēķinā iekļaujot reģistrētos ienākumus no SIA /Nosaukums A/, par kuriem nav veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas, /pers. A/ nepamatoti izmaksāts vecāku pabalsts 2013,62 *euro* par periodu no 2018. gada 21. marta līdz 2018. gada 30. septembrim.

Tādā veidā /pers. A/, izmantojot viltu, ieguva Latvijas Republikas budžeta līdzekļus 5151,03 *euro*, ko veido nepamatoti izmaksātā maternitātes pabalsta daļa 3137,41 *euro* un nepamatoti izmaksātā vecāku pabalsta daļa 2013,62 *euro*.

Tiesa atzinusi, ka ar šādām darbībām /pers. A/ izdarīja Krimināllikuma 177. panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu.

[3] Par pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza apsūdzētā /pers. A/, lūdzot atcelt Rīgas rajona tiesas 2023. gada 6. janvāra spriedumu, taisot jaunu nolēmumu, izbeidzot kriminālprocesu un atbrīvojot viņu no kriminālatbildības, vai nosakot naudas sodu vistuvāk panta sankcijā noteiktajai minimālajai robežai.

[3.1] Apsūdzētā, iepazīstoties ar pirmās instances tiesas spriedumu, mainījusi attieksmi pret apsūdzību, vainu atzīst pilnīgi un izdarīto ļoti nožēlo,

kaitējuma kompensāciju atzīst pilnā apmērā un cietušajai to pilnībā labprātīgi atlīdzinājusi.

[3.2] Pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi apsūdzētās liecības. Apsūdzētā tiesas sēdē patiesi liecināja, ka kategoriski atteicās no jebkādiem /pers. B/ piedāvājumiem. Apsūdzētās vīrs /pers. C/ noklusēja, ka /pers. B/ informēja par nepatikšanām, ko nevajag teikt apsūdzētajai. Apsūdzētā teikusi vīram, ka nepiedalās /pers. B/ afērās un viņu neinteresē prettiesiskās darbības, tomēr /pers. B/ teica vīram, ka jau par vēlu, jo apsūdzētā deklarēta Valsts ieņēmumu dienestā SIA /Nosaukums A/.

Apsūdzētā saņēma e-pastus par pabalstu piešķiršanu, taču tajos ietvertos dokumentus nevēra vaļā, jo viņai bija jārisina problēmas privātajā dzīvē, kas saistītas ar pašas grūto emocionālo stāvokli, smagu grūtniecības norisi, mātes un tēva smagu saslimšanu, tēva nāvi, sarežģītām attiecībām ar vīru.

Tiesa nepamatoti konstatēja, ka apsūdzētā neapstrīd, ka faktiski nebija darba tiesiskajās attiecībās ar SIA /Nosaukums A/ un nesaņēma no tās algu. Apsūdzētā tiešām nezināja, ka bija reģistrēta kā SIA /Nosaukums A/ darbiniece, tas notika, apsūdzētajai nezinot, apsūdzētā par to uzzināja 2018. gada maijā no sarunām ar vīru. Apsūdzētā nevarēja sevi reģistrēt kā SIA /Nosaukums A/ darbinieci, jo viņai nav zināšanu, pieejas, tādēļ apsūdzētā nevarēja apstrīdēt faktu, ka atrodas darba tiesiskajās attiecībās ar SIA /Nosaukums A/. Apsūdzētā nezināja, ka VSAA aprēķinos ņemta vērā SIA /Nosaukums A/ izmaksātā darba alga.

Saņemto pabalstu apmēri apsūdzētajai bija zināmi, jo saņēma tos bankas kontā. Bija pārliecināta, ka nauda sarēķināta no atskaitēm, kas iesniegtas par vīra firmu, kur apsūdzētā patiešām strādāja. Noteikti tam būtu pievērsusi lielāku uzmanību, ja privātajā dzīvē nebūtu tik daudz problēmu.

Nožēlo, ka savlaicīgi nedevās uz policiju ziņot par /pers. B/ prettiesiskām darbībām. Apzinās, ka visi smagie dzīves apstākļi juridiski neatbrīvo no atbildības, taču apsūdzētā nevēlējās izdarīt viņai inkriminēto noziedzīgo nodarījumu, neizdarīja to tīši, ar tiešu nodomu, bet aiz neuzmanības.

[3.3] Ņemot vērā, ka apsūdzētā ir atlīdzinājusi valstij nodarīto mantisko zaudējumu, lūdz rast iespēju organizēt izlīgumu ar cietušo un izbeigt kriminālprocesu.

Gadījumā, ja kriminālprocesā nav iespējams organizēt izlīgumu ar cietušo, apsūdzētā lūdz ņemt vērā divus atbildību mīkstinošus apstākļus, ka izdarīto atzīst un nožēlo, un ir labprātīgi atlīdzinājusi kaitējumu. Apsūdzētā lūdz ņemt vērā, ka iepriekš nav sodīta, deklarētā dzīvesvieta ir /vieta/, precējusies, apgādībā mazgadīga meita, no 2023. gada 1. februāra strādā vīra uzņēmumā par /amats/, no 2023. gada 1. janvāra kopā ar ģimeni pastāvīgi dzīvo /vieta/.

Lūdz piemērot viņai naudas sodu, jo sabiedriskais darbs nav samērīgs, jo tā izciešanai būtu jāierodas no /vieta/uz Latviju, bet viņai Latvijā nav kur uzturēties, un /vieta/ vīram būtu jāatstāj mazgadīgā meita, bet vīrs ļoti daudz strādā.

[3.4] Piekrīt, ka tiesa nevarēja pieņemt blakus lēmumu par iespējamām /pers. B/ prettiesiskajām darbībām iespējamā nodarījuma noilguma dēļ, taču lūdz pieņemt blakus lēmumu par liecinieces /pers. B/ apzināti nepatiesu liecību sniegšanu pirmstiesas izmeklēšanā un pirmās instances tiesā, jo viņa meloja, ka nepazīst vai neatceras apsūdzēto, ka neatceras tikšanos, ka nezina, kura persona SIA /Nosaukums A/ vadīja grāmatvedību.

Pirmās instances tiesas spriedums nav likumīgs un taisnīgs, jo pamatots ar liecinieces /pers. B/ apzināti nepatiesu liecību, savukārt apsūdzētās sniegtajā liecībā tiesa nav iedziļinājusies un spriedumā izdarīja nepareizus secinājumus. Liecinieces/pers. B/ liecība ir ietekmējusi pareizu lietas izspriešanu, j o /pers. B/ noliegusi vai noklusējusi faktiskos apstākļus, kam ir būtiska nozīme pareizā lietas izspriešanā. Tieši lieciniece /pers. B/ varēja fiktīvi aizmuguriski piedeklarēt apsūdzēto SIA /Nosaukums A/ un izdeklarēt no tās pēc tam.

[4] Apelācijas instances tiesas sēdē apsūdzētā /pers. A/ un aizstāve Zaiga Buklovska apelācijas sūdzību uzturēja. Prokurors atzina, ka apelācijas sūdzība ir pamatota daļā par sodu, proti, pirmās instances tiesas spriedums atceļams daļā par apsūdzētajai noteikto sodu, šajā daļā taisot jaunu nolēmumu, bet pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots un atstājams negrozīts.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījusi krimināllietas materiālus, izvērtējusi pārsūdzētā sprieduma argumentāciju, apsūdzētās apelācijas sūdzībā norādītos motīvus, uzklausījusi apsūdzēto, aizstāvi un prokuroru, Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka apsūdzētās apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota, un Rīgas rajona tiesas 2023. gada 6. janvāra spriedums atceļams daļā par /pers. A/ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 177. panta pirmās daļas un šajā daļā taisāms jauns nolēmums. Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstājams negrozīts.

[6] Pirmās instances tiesa lietā veikusi pierādījumu pārbaudi, izdarītie secinājumi par /pers. A/ vainīgumu Krimināllikuma 177. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā ir balstīti uz tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem, norādot, kuriem pierādījumiem tiesa tic, bet kuriem nē. Zemgales apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa pilnīgi, rūpīgi un vispusīgi pārbaudījusi pierādījumus lietā apsūdzībā pēc Krimināllikuma 177. panta pirmās daļas, tos novērtējusi kopumā un savstarpējā sakarībā, ievērojot Kriminālprocesa likumā noteiktos pierādījumu vērtēšanas kritērijus – pieļaujamību, attiecināmību, ticamību un pietiekamību, apsūdzētās darbības kvalificējusi pareizi, apsūdzētās vainīgums ir pilnībā pierādīts, un pierādījumu novērtēšanas rezultātā ir izslēgtas jebkādas šaubas par apsūdzētās vainu, tiesa taisījusi taisnīgu un pamatotu spriedumu. Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums atbilst Kriminālprocesa likuma 511. un 512. pantā tiesas spriedumam izvirzītajām prasībām. Sprieduma atcelšana daļā par sodu un jauna sprieduma taisīšana šajā daļā ir saistīta nevis ar pirmās instances tiesas pieļautu kļūdu, bet ar tādu jaunu apstākļu rašanos apelācijas instancē, kādi pirmās instances tiesā līdz sprieduma taisīšanai nepastāvēja.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 564. panta sesto daļu, Zemgales apgabaltiesa uzskata, ka nav nepieciešams šajā apelācijas instances tiesas nolēmumā pilnībā atkārtot visus pirmās instances tiesas spriedumā norādītos pierādījumus un atzinumus, bet ir jāsniedz vērtējums par pierādījumiem un apstākļiem tikai saistībā ar apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem, kuriem ir nozīme lietas pareizā izspriešanā.

[7] Apelācijas sūdzībā lūgts rast iespēju ar cietušo noslēgt izlīgumu un, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 2. punktu, kriminālprocesu izbeigt, atbrīvojot apsūdzēto no kriminālatbildības.

No lietas materiāliem redzams, ka cietusī VSAA atteikusies no dalības izlīguma procesā, tāpēc izlīguma procesa organizēšana Valsts probācijas dienestā tika izbeigta (*lietas III sējuma 169. lapa*), līdz ar to neizpildās priekšnoteikums pieteiktā lūguma izvērtēšanai pēc būtības, un kriminālprocesa izbeigšanai nav pamata.

[8] Apsūdzētā apelācijas sūdzībā norāda, ka pārsūdzētais spriedums kā prettiesisks atceļams pilnībā, jo nepiekrīt rajona tiesas spriedumā izdarītajām atziņām:

1) nepiekrīt, ka noziedzīgo nodarījumu izdarījusi tīši, bet to ir izdarījusi aiz neuzmanības;

2) tiesa nepamatoti nonākusi pie atziņas, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts tīši, jo nepareizi novērtējusi apsūdzētās liecības un liecinieces /pers. B/ apzināti nepatiesās liecības. Šīs melīgās liecības izmantotas apsūdzētās vainīguma pierādīšanā, tāpēc lietā pieņemams blakus lēmums par liecinieces /pers. B/ apzināti nepatiesu liecību sniegšanu;

3) sabiedriskais darbs nav samērīgs, lūdz piemērot naudas sodu.

[9] Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124. panta piektajai daļai pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi uzskatāmi par pierādītiem, ja pierādīšanas gaitā izslēgtas jebkādas saprātīgas šaubas par to esamību vai neesamību. Kriminālprocesa likuma 128. pantā noteikts, ka pierādījumu ticamība ir kādas ziņas patiesuma konstatēšanas pakāpe. Savukārt to, cik ticamas ir pierādīšanā izmantojamās ziņas par faktiem, izvērtē, aplūkojot visus kriminālprocesa laikā iegūtos faktus vai ziņas par faktiem kopumā un savstarpējā sakarībā. Kriminālprocesa likuma 129. pants noteic, ka pierādījumi ir attiecināmi uz konkrēto kriminālprocesu, ja ziņas par faktiem tieši vai netieši apstiprina kriminālprocesā pierādāmo apstākļu esamību vai neesamību, kā arī citu pierādījumu ticamību vai neticamību, izmantošanas iespējamību vai neiespējamību. Kriminālprocesa likuma 130. pants noteic, ka tikai tās kriminālprocesa laikā iegūtās ziņas par faktiem ir pieļaujams izmantot kā pierādījumus, ja tās iegūtas un procesuāli nostiprinātas šajā likumā noteiktajā kārtībā.

Senāts vairākas reizes ir paudis atziņu, ka izvēle, kuriem pierādījumiem ticēt, bet kuriem nē, ir tās tiesas kompetencē, kas izspriež lietu pēc būtības. Arī jautājums par to, vai lietā esošie pierādījumi ir vai nav pietiekami apsūdzētā vainīguma konstatēšanai, ir būtības jautājums. Pierādījumu pietiekamības kritērijs ir saprātīgu šaubu esamība vai neesamība par apsūdzētā vainīgumu, kura izvērtēšana tāpat ir tās tiesas kompetencē, kas izskata lietu pēc būtības (skat., piemēram, *Senāta 2015. gada 16. aprīļa lēmumu lietā Nr. SKK-61/2015 (11088110112), 2015. gada 27. maija lēmumu lietā Nr. SKK-325/2015 (11815000609)*).

[10] Zemgales apgabaltiesa noraida apsūdzētās argumentu kā nepamatotu, ka noziedzīgo nodarījumu izdarījusi aiz neuzmanības, nevis tīši.

Krāpšanas objekts ir cietušā mantiskās intereses. Objektīvi krāpšana izpaužas kā svešas mantas iegūšana ar viltu. Viltus kā krāpšanas veids raksturīgs ar to, ka persona vai nu paziņo nepatiesas ziņas, vai arī noslēpj faktus, kurus viņai vajadzēja paziņot mantas īpašniekam vai tās valdītājam. Krāpšanas gadījumā vainīgā subjektīvā attieksme pret nodarījumu izpaužas tikai tieša nodoma veidā – viņš apzinās savu darbību kaitīgumu, paredz zaudējumu nodarīšanu cietušajam un vēlas iedzīvoties no prettiesiski iegūtā mantiskā labuma. Krāpšana ir materiāla sastāva noziedzīgs nodarījums, kas skaitās pabeigts noziegums no mantas iegūšanas brīža (*Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII–XXV nodaļa). U. Krastiņš, V. Liholaja, D. Hamkova – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 43.-46. lapa*).

Tādējādi, pretēji apsūdzētās subjektīvajam viedoklim par noziedzīgā nodarījuma objektīvo un subjektīvo pusi, mantas iegūšana ar viltu notiek, paziņojot nepatiesas ziņas vai noslēpjot faktus, kas bija jāpaziņo, un to var izdarīt tikai ar tiešu nodomu, jo persona apzinās savu darbību kaitīgumu un prettiesiskumu, paredz zaudējumu nodarīšanu cietušajam, vēlas iedzīvoties no prettiesiski iegūta mantiskā labuma.

[11] Apsūdzētā pirmstiesas procesā liecināja, ka, vēršoties ar iesniegumiem VSAA, viņai nebija zināms, ka ir nodarbināta SIA /Nosaukums A/, ka ar šo uzņēmumu pastāvējušas darba attiecības, nezināja, ka bija reģistrēta Valsts ieņēmumu dienestā kā darba ņēmēja šajā uzņēmumā, nekad nav devusi piekrišanu sevis reģistrēšanai šajā uzņēmumā, kas viņu reģistrēja, nezina. Viņai nebija un nevarēja būt zināms, ka VSAA, aprēķinot pabalstus, ņems vērā nodarbinātību SIA /Nosaukums A/. Apsūdzības izsniegšanas laikā arī norādīja, ka apsūdzībai nepiekrīt, jo tur norādīti patiesībai absolūti neatbilstoši apstākļi.

Pirmās instances tiesā apsūdzētā savu vainu neatzina un liecināja, ka pēc grūtniecības iestāšanās lūgusi savam vīram, lai pieņem viņu darbā SIA /Nosaukums B/, lai viņai turpinās darba stāžs, taču vīra uzņēmuma /amats/ /pers. B/ piedāvāja apsūdzēto piereģistrēt SIA /Nosaukums A/ kā darbinieci kādu pusotru–divus gadus atpakaļ, uzrādot algu pāri vienam tūkstoti, uzreiz arī sarēķināja visus iespējamos pabalstus, teica, ka viņai nekas nebūs jādara, ar naudu būs jāpadalās, jāiedod viņai un kādam puisim. Mājās apdomājusies un vīram pateikusi kategorisku nē, tāpēc nezināja un nevarēja zināt, ka ir piedeklarēta SIA /Nosaukums A/, attiecīgi nevarēja to apstrīdēt vai tam iebilst. Vīrs viņu noformējis darbā SIA /Nosaukums B/. Vīrs apsūdzētajai noklusējis, ka pret viņas gribu tomēr /pers. B/ viņu deklarējusi ar atpakaļejošu datumu SIA /Nosaukums A/. Kad vīrs to viņai pateica, /pers. B/ bija teikusi, ka jau par vēlu. E-pastus par pabalstu piešķiršanu nevēra vaļā, nezina, kādi ienākumi ņemti vērā, aprēķinot pabalstus. Vērsās ar iesniegumu VSAA tikai par ienākumiem no SIA /Nosaukums B/, nezināja, ka aprēķinos tiks ņemti vērā deklarētie ienākumi no SIA /Nosaukums A/.

Apgabaltiesā apsūdzētā liecināja, ka atzīst un nožēlo izdarīto, taču nepiekrīt tiesas secinājuma, ka jau no paša sākuma piedalījusies noziedzīgajā procesā. /pers. B/ kopā ar viņas vīru piedeklarēja viņu, viņai nezinot. Sarunās par viņas noformēšanu darbā piedalījās viņa, vīrs un /pers. B/. Apsūdzētā liecināja, ka jau pirmajā tikšanās reizē saprata, ka viņai tiek piedāvāts iesaistīties pretlikumīgās darbībās, lai saņemtu lielāku valsts pabalstu. /pers. B/ par šādu darbību pretī prasīja 200-300 *euro* no pirmā pabalsta, tādu pašu summu no otrā pabalsta. Mājās vīram pateica, ka nepiedalās šajā procesā. Vēlāk uzzināja, ka ir piereģistrēta, vīrs teica, ka ir par vēlu. Pieteica VSAA pabalstus, saņēma naudu. Saņemot pabalstus, redzēja, ka tā ir stipri lielāka nauda, nekā būtu bijusi par darbu SIA /Nosaukums B/, jo tie bija vairāki tūkstoši. Aizdomas radās. Vīrs mierināja, ka viss ir kārtībā. Saprot, ka bija kaut kas jādara, kad ienāca tik liela nauda, bet bija daudz smagu dzīves apstākļu. Nožēlo, ka uzreiz pēc naudas ieskaitīšanas kontā nevērsās nevienā iestādē. Lēmumu no VSAA par pabalsta izmaksas pārtraukšanu pati nepārsūdzēja, iespējams, to darīja aizstāvis. Lēmumus no VSAA par pabalstu aprēķinu neatvēra un neizlasīja. Bija neuzmanīga, iesniedzot Valsts ieņēmumu dienestā iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarāciju, lai atgūtu nodokļu pārmaksu, kurā bija norādīti arī ienākumi no SIA /Nosaukums A/, neizlasīja deklarāciju pirms iesniegšanas.

No apsūdzētās liecībām redzams, ka aizstāvības taktika kriminālprocesa laikā mainīta, jo liecības un attieksme pret uzrādīto apsūdzību pirmstiesas procesā, pirmās instances tiesā un apelācijas instances tiesā būtiski mainījusies no pozīcijas, ka vispār neko par nodarbinātību SIA /Nosaukums A/ nezina, apsūdzībai nepiekrīt, vainu neatzīst, nezina, kādi ienākumi ņemti vērā pabalstu aprēķināšanā, līdz detalizētiem paskaidrojumiem par to, ka apzinājās, ka kontā saņēmusi nepamatoti lielas summas un labi saprata, ka tas ir saistīts ar viņas kā darbinieces nepamatotu deklarēšanu SIA /Nosaukums A/ par ievērojamu laika periodu atpakaļ, kaut tur nekad nav strādājusi un ienākumus nav guvusi, attiecīgi nodokļi nav maksāti.

[12] Apsūdzētā uzsver, ka noziedzīgo nodarījumu izdarījusi aiz neuzmanības, par ko liecina tas, ka deklarēta kā darbiniece SIA /Nosaukums A/, viņai par to neko nezinot.

Zemgales apgabaltiesa norāda, ka tikai ar apsūdzētās deklarēšanu SIA /Nosaukums A/ apsūdzētā svešu mantu neiegūst, un šīs darbības pašas par sevi neveido krāpšanas sastāvu. Apsūdzētā nepamatoti šo faktu vērtē atrauti no apsūdzībā ietvertā nodarījuma apraksta. Apsūdzībā faktisko apstākļu aprakstā pamatoti ietverta informācija par apsūdzētās vēršanos ar trim iesniegumiem VSAA par pabalstu aprēķinu un samaksu, par naudas saņemšanu savā bankas kontā un izmantošanu savām vajadzībām līdz pat brīdim, kad VSAA pati nolēma pārtraukt pabalsta izmaksu. Apsūdzētā labi apzinājās un saprata, VSAA lēmumus pat neaplūkojot un neizlasot, kādi ienākumi izmantoti pabalstu aprēķinu pamatā, ka kontā ieskaitītās naudas summas ir par lielu (gan maternitātes pabalsts, gan vecāku pabalsts), ka tik lielas summas nevar būt aprēķinātas no īslaicīgās oficiālās nodarbinātības SIA /Nosaukums B/ ar algu 100 *euro* mēnesī. Tādējādi, lai konstatētu svešas mantas iegūšanu ar viltu, visi lietā būtiskie apstākļi jānovērtē kopumā un savstarpējā sakarībā, nevis atrauti viens no otra.

Apsūdzētā kļūdās domādama, ka viņas liecība, ka viņa nezināja par viņas kā darbinieces fiktīvu deklarēšanu SIA /Nosaukums A/, un viņas bezdarbība smago ģimenes apstākļu dēļ jau pēc pirmā pabalsta saņemšanas pierāda, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts aiz neuzmanības, nevis ar viltu un

tiešu nodomu.

[13] Zemgales apgabaltiesa, novērtējot apsūdzētās liecības kopsakarā ar lietā konstatētajiem apstākļiem, netic, ka apsūdzētā nezināja par viņas fiktīvu deklarēšanu SIA /Nosaukums A/ nolūkā saņemt no VSAA lielāku maternitātes un vecāku pabalstu. Šīm liecībām ticamību nav piešķīrusi arī pirmās instances tiesa.

[13.1] Apsūdzētā paskaidro, ka, uzzinot, ka ir bērna gaidībās, gribējusi oficiālu darbu, lai būtu oficiāls darba stāžs. Taču arguments nav pietiekami ticams un loģisks, jo rūpēties par darba tiesiskajām attiecībām un darba stāžu var neatkarīgi no grūtniecības. Apsūdzētā liecina, ka bija atradusi darbu par /amats//vieta//Nosaukums C/, taču toksikozes dēļ darbu neuzsāka, pat nevarēja piecelties no gultas, tajā pašā laikā liecina, ka palīdzēja vīram viņa uzņēmumā apsaimniekot brīvdienu māju, tostarp arī veica mājas uzkopšanu, kas vēl mazāk ir savienojams ar smagu toksikozi, salīdzinot mājas uzkopšanu ar intelektuālu /amats/ darbu. Vēlme nodibināt darba tiesiskās attiecības Zemgales apgabaltiesas vērtējumā prioritāri izskaidrojama ar vēlmi saņemt valsts pabalstus saistībā ar grūtniecību un bērna piedzimšanu.

[13.2] Apsūdzētā liecina, ka vīra uzņēmuma /amats/ /pers. B/ esot teikusi, ka vīra uzņēmumā SIA /Nosaukums B/ nekādu lielo algu nevarēs uztaisīt, viņai ir labāks variants. Kaut arī apsūdzētā noliedz, ka viņu interesēja alga, norādot, ka viņu interesēja darba stāžs, liecība loģiski paaugstina ticamību Zemgales apgabaltiesas jau iepriekš secinātajam, ka vēlme nodibināt darba tiesiskās attiecības bija tieši saistīta ar vēlmi saņemt pabalstus no VSAA. Turklāt, neskatoties uz apsūdzētās vēlmi nekavējoties pēc grūtniecības iestāšanās nodibināt darba tiesiskās attiecības ar vīra firmu SIA /Nosaukums B/, apsūdzētā darba līgumu noslēgsi tikai 2017. gada 28. augustā, kaut grūtniecību jau konstatēja aprīlī. Taču šo apstākli izskaidro tas, ka apsūdzētā zināja, kādā periodā būs deklarēta kā SIA /Nosaukums A/ darbiniece, un tikai pēc tam noslēdza līgumu ar SIA /Nosaukums B/. No lietas materiāliem redzams, ka apsūdzētā SIA /Nosaukums A/ bija deklarēta kā darba ņēmēja no 2016. gada 5. septembra līdz 2017. gada 30. jūnijam.

Apsūdzētā atklāj sarunas saturu ar /pers. B/, kas tieši tika apspriests, lai šo jautājumu sakārtotu, proti, ka ir kāda firma, kuras likvidēšanas process vēl nav pabeigts, viņu var piedeklarēt šajā uzņēmumā kā darbinieci ar palielu algu pāri 1000 *euro* ar atpakaļejošu datumu, kādus 1,5 līdz 2 gadus atpakaļ, grāmatvede jau esot līdzīgi izdarījusi ar citu meiteni, un meitene jau dabūjusi pabalstus, runājušas arī par summu, kādu apsūdzētajai vajadzēs samaksāt grāmatvedei, grāmatvede jau sarunas laikā aprēķinājusi uz lapas, kādi varētu būt pabalsti. Apsūdzētā liecināja, ka jau sarunas laikā labi saprata un apzinājās, ka viņai tiek piedāvātas pretlikumīgas darbības lielāka pabalsta aprēķināšanai un saņemšanai.

Zemgales apgabaltiesa secina, ka jau sarunas laikā tika izplānotas faktiskās darbības, kas nodrošinās apsūdzētajai iespēju veikt krāpšanu – nepamatotu pabalstu saņemšanu no valsts budžeta saistībā ar grūtniecību un bērna piedzimšanu. Nenoliedzami lielāku pabalstu saņemšana jeb svešas mantas iegūšana ar viltu ir apsūdzētās interese, neskatoties uz to, ka grāmatvede par to prasīja naudu arī sev. Turklāt apsūdzētā liecināja, ka no pabalstiem nekādu naudu grāmatvedei nav samaksājusi.

Apsūdzētā uzsver, ka nākamajā dienā kategoriski no šāda varianta atteikusies. Zemgales apgabaltiesa liecībai arī šajā daļā netic. Taču, pat ja tā būtu bijis, tam šajā lietā nav nekādas nozīmes. Nozīme ir tam, kā apsūdzētā rīkojās tālāk.

[13.3] Apsūdzētā dodas uz VSAA ar iesniegumu 2017. gada 2. novembrī, 2017. gada decembrī apsūdzētā saņem kontā ievērojami lielāku naudas summu, nekā tā būtu aprēķināta no ienākumiem SIA /Nosaukums B/ (pieņemta darbā tikai 2017. gada 28. augustā, alga 100 *euro*), vairāk kā 2400 *euro*. Apsūdzētā labi saprot, un kā pati liecina arī tiesā, nojauš, ka tas ir saistīts ar viņas fiktīvu deklarēšanu un darba algas uzrādīšanu, taču apsūdzētā nekādi nerīkojas, lai šo prettiesisko situāciju pārtrauktu. Tas, ka pirmais lielais pabalsts ieskaitīts apsūdzētās kontā jau 2017. gada decembrī, un apsūdzētā nojauš, kas bijis tik liela pabalsta pamatā, norāda uz to, ka apsūdzētā apelācijas instances tiesā melo teikdama, ka par sevis deklarēšanu SIA /Nosaukums A/ uzzināja tikai 2018. gada pavasarī.

Neskatoties uz to, ka saprot, ka fiktīvi deklarēta, ka no valsts jau saņēmusi vienu ievērojami lielāku pabalstu nekā pienākas, 2018. gada 9. janvārī atkal vēršas ar iesniegumu VSAA, un nauda tiek ieskaitīta kontā 2018. gada 27. janvārī. Apsūdzētā saprot, ka šis pabalsts ir tik pat liels kā iepriekšējais, taču neko nedara, lai šo procesu ietekmētu. Gluži pretēji – saņem naudu un izmanto savām vajadzībām. Neskatoties uz to, ka jau izkrāpti divi lieli pabalsti, apsūdzētā vēršas ar trešo iesniegumu VSAA 2018. gada 21. janvārī par vecāka pabalsta aprēķināšanu un izmaksu, kas arī tiek aprēķināts un izmaksāts vairākus mēnešus, kopā vairāk kā 2600 *euro*. Nauda iemaksāta apsūdzētās kontā no 2018. gada aprīļa līdz oktobrim, apsūdzētā naudu saņem, izmanto savām vajadzībām, pati nedara pilnīgi neko, lai prettiesisko situāciju novērstu, līdz VSAA pieņem lēmumu apturēt vecāka pabalsta izmaksu, jo noskaidro, ka par reģistrētajiem ienākumiem SIA /Nosaukums A/ nav veiktas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

VSAA norāda, ka 2018. gada 25. janvārī apsūdzētā telefoniski konsultējusies, attiecīgi apsūdzētajai bija iespēja informēt par nepamatoti lieliem pabalstiem, bet viņa to neizdarīja.

Negodprātīgā rīcība tiek atklāta, VSAA ar lēmumu to pārtrauc, taču, neskatoties uz to, lēmums tiek pārsūdzēts. Lietā ir apsūdzētās aizstāvja Didža Vilemsona 2018. gada 17. decembra iesniegums (*lietas I sējuma 49.-50. lapa*) par lēmuma pārsūdzēšanu. Tam, ka apsūdzētā pati to nedarīja, nav nozīmes, to darīja viņas pilnvarotā persona, tātad viņas vārdā, viņas interesēs, viņas uzdevumā.

Apsūdzētā neiepazinās ar VSAA lēmumiem, nevēra tos vaļā (skat. *izziņa lietas III sējuma 65. lapā*), ko izmatoja kā argumentu, ka nezināja, no kādiem ienākumiem, kādos uzņēmumos, par kādiem periodiem ir rēķināti pabalsti. Šī rīcība papildus izskaidro izplānotu aizstāvības pozīciju gadījumam, ja noziegums tiek atklāts. Turklāt tam nav nozīmes, jo apsūdzētā redzēja kontā ieskaitītās naudas summas, un apzinājās, ka tās nav likumīgas, un apzinājās, ka īstenojas ar grāmatvedi un vīru izrunātais pabalstu izkrāpšanas plāns.

[13.4] Arī iedzīvotāju ienākuma nodokļa deklarācijā apsūdzētā uzrādījusi ienākumu no SIA /Nosaukums A/. Apsūdzētā tiesā liecināja, ka bija neuzmanīga, nepārlasīja, pirms iesniedza. Taču šim argumentam nav nozīmes, jo deklarācijas aizpildīšanas procesam jāpieiet rūpīgi un atbildīgi, persona apliecina, ka iesniedzamās ziņas ir patiesas, personai jāuzņemas atbildība par iesniegtajām ziņām.

[13.5] Visus šos apstākļus novērtējot kopumā, Zemgales apgabaltiesa secina, ka apsūdzētā labi zināja par visu pabalstu izkrāpšanas shēmu un ar tiešu nodomu ar viltu izkrāpa no valsts budžeta nepamatoti lielus pabalstus.

[13.6] Apsūdzētā liecina, ka nav vērsusies nevienā iestādē un nav pārtraukusi nepamatoto pabalstu saņemšanu, jo bija jārisina problēmas privātajā dzīvē: smaga grūtniecība, bērna slimošana, savstarpējo attiecību ar vīru problēmas, vīra atkarības, pašas sliktais fiziskais un psihiskais veselības stāvoklis, mātes un tēva slimības, tēva nāve.

Zemgales apgabaltiesai nav pamata neticēt apsūdzētajai, turklāt tiesa arī piekrīt, ka tie ir ļoti smagi apstākļi, kas prasa daudz laika, enerģijas un veselības. Taču ģimenes apstākļi neietekmē noziedzīgā nodarījuma objektīvo un subjektīvo pusi, proti, ne vērtējumu par to, ka sveša manta iegūta ar viltu, ne to, ka tas izdarīts ar tiešu nodomu. Turklāt spriedumā jau iepriekš konstatēts, ka apsūdzētā 2018. gada 25. janvārī telefoniski konsultējās ar VSAA darbiniekiem pēc pirmā pabalsta saņemšanas, zināja, ka izdara likumpārkāpumu, taču par nozieguma īstenošanu neko neatklāja, tāpat svarīgi, ka mūsdienās ir ērti, ātri un vienkārši sazināties ar jebkuru iestādi. Faktiski tās ir apsūdzētās atrunas, kurām nav nekādas nozīmes lietas izspriešanā.

[14] Pirmās instances tiesa spriedumā pamatoti norādīja, ka /pers. A/ darbība izpaužas kā viltus, jo viņa, iesniedzot iesniegumus par maternitātes pabalsta un vecāka pabalsta piešķiršanu, zinot, ka bija saruna ar /pers. C/ un /pers. B/ par viņas fiktīvu iekārtošanu darbā ar atpakaļejošu datumu, noslēpa faktus, ka ir nepamatoti deklarēta kā darba ņēmēja SIA /Nosaukums A/. Viltus izpaudās, nevis sniedzot nepatiesas ziņas, jo iesniegumos VSAA

par pabalstu piešķiršanu nav jānorāda darba devēji un darba vietas, bet noslēpjot faktu, ka apsūdzētā nav strādājusi SIA /Nosaukums A/, kaut tajā bija reģistrēta kā darba ņēmēja. Tāpat tiesa pamatoti norādījusi, ka, saņemot ievērojami lielāku pabalstu, nekā viņai pienākas, apsūdzētā nevērsās nevienā iestādē ar lūgumu izvērtēt radušos situāciju, kas liecina par viņas apzinātām, mērķtiecīgām darbībām pabalstu izkrāpšanā. Pirmās instances tiesa pareizi konstatēja, ka subjektīvā puse – tiešs nodoms – ir pierādīta. Konkrēti, noziedzīgā nodarījuma subjektīvās puses saturu atklāj /pers. A/ faktiskās darbības – apsūdzētā tīši (ar tiešu nodomu), apzinoties, ka tiek iegūti valsts pabalsti lielākā apmērā kā faktiski pienāktos, apzināti vēlējās iegūt svešu mantu – naudu valsts pabalstu veidā, paredzējusi zaudējumu nodarīšanu valstij, vēlējās šādu seku iestāšanos, vēlējās iedzīvoties no prettiesiski iegūtajiem pabalstiem. Tāpat Zemgales tiesa piekrīt pirmās instances tiesas secinājumam, ka apsūdzētā, izvirzot savu aizstāvības pozīciju tādā veidā, ka neko nav zinājusi par reģistrēšanu SIA /Nosaukums A/, cenšas novelt atbildību uz citām personām.

[15] /pers. A/ izdarīja Krimināllikuma 177. panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu. Par šāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu sankcijā paredzēts sods – brīvības atņemšana uz laiku līdz trim gadiem vai īslaicīga brīvības atņemšanu, vai probācijas uzraudzība, vai sabiedrisks darbs, vai naudas sods. Ar pirmās instances tiesa spriedumu apsūdzētā sodīta ar sabiedrisko darbu uz 180 stundām.

Zemgales apgabaltiesa konstatē, ka, vērtējot nosakāmā soda veidu un mēru, pirmās instances tiesa ievērojusi Krimināllikuma 35. panta nosacījumus attiecībā uz soda mērķa sasniegšanu un 46. panta nosacījumus attiecībā uz soda veida un mēra izvēli.

Krimināllikuma 46. pants noteic, ka, nosakot soda veidu, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, kā arī vainīgā personību, nosakot soda mēru, ņem vērā atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

Pirmās instances tiesa ņēmusi vērā, ka saskaņā ar Krimināllikuma 7. pantu noziedzīgais nodarījums klasificējams kā mazāk smags noziegums. Tā rezultātā Latvijas Republikai, kuru kriminālprocesā pārstāv VSAA, nodarīts mantisks zaudējums 5151,03 *euro,* ko apsūdzētā nav atlīdzinājusi. Par apsūdzētās personību pirmās instances tiesā noskaidrots, ka iepriekš nav sodīta, ir noteikta dzīvesvieta, precējusies, apgādībā viena nepilngadīga persona, vidējā izglītība, nestrādā, nav atbildību mīkstinošu un pastiprinošu apstākļu. Tiesa atzinusi, ka sods sabiedriskā darba veidā ir taisnīgs, nodarījumam atbilstošs un samērīgs, apsūdzētā necentās labprātīgi atlīdzināt radīto mantisko zaudējumu.

[16] Apsūdzētā lūdz piemērot naudas sodu vistuvāk Krimināllikuma 177. panta pirmās daļas sankcijā noteiktajai minimālajai robežai, jo sabiedriskais darbs nav samērīgs.

Lūgumu pamatojusi ar to, ka dzīvo /vieta/kopā ar vīru, tur ir deklarējusi savu dzīvesvietu, taču apelācijas instances tiesas sēdē norādīja, ja šobrīd ar meitu uzturas Latvijā, lai nodrošinātu meitai nepieciešamo ārstēšanu. Latvijā meita apmeklē pirmsskola izglītības iestādi. Strādā vīra firmā /vieta/ par /amats/, bet viņas regulāra atrašanās /vieta/ nav nepieciešama, jo lielāko daļu darba pienākumu veic attālināti. Apelācijas instances tiesā apsūdzētā iesniedza ārstniecības iestāžu izsniegtus dokumentus, kas raksturo apsūdzētās veselības stāvokli, veselības traucējumus, atspoguļo diagnozes, ārstēšanās norādījumus un noteiktos medikamentus. Apsūdzētā norādīja, ka nespēs veikt sabiedrisko darbu, jo meitai, kurai bieži paasinās astmas lēkmes, ir nepieciešama pastāvīga aprūpe, un nav neviena, kas varēs viņu pieskatīt. Attiecībā par savu materiālo stāvokli apsūdzētā liecināja, ka saņem darba algu 735 *euro* mēnesī, šobrīd ir uzkrāti aptuveni 5000 *euro*.

Tāpat apsūdzētā lūgumu pamatoja ar savas attieksmes maiņu pret apsūdzību, jo savu vainu atzīst un nožēlo izdarīto, kā arī līdz apelācijas instances tiesas sēdei ir samaksājusi piedzīto kaitējuma kompensāciju 5151,03 *euro*, ko pierāda iesniegtais maksājuma uzdevumu.

[17] Ņemot vērā krimināllietas iztiesāšanas laikā apelācijas instancē konstatētos apstākļus, proti, attieksmes maiņu pret apsūdzību un kaitējuma kompensācijas atlīdzināšanu, Zemgales apgabaltiesa konstatē divus atbildību mīkstinošus apstākļus: 1) apsūdzētā atzina vainu un nožēloja izdarīto, kas atzīstams par atbildību mīkstinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta otro daļu; 2) apsūdzētā pilnībā labprātīgi atlīdzināja ar noziedzīgo nodarījumu radīto kaitējumu, kas atzīstams par atbildību mīkstinošu apstākli saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta pirmās daļas 3. punktu.

Aizstāve apelācijas instances tiesā lūdza atzīt par atbildību mīkstinošu apstākli to, ka apsūdzētā pieteikusies par vainīgu, vaļsirdīgi atzinusies un nožēlojusi izdarīto saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta pirmās daļas 1. punktu. Taču Zemgales apgabaltiesa norāda, ka Krimināllikuma 47. panta pirmās daļas 1. punktā norādītais atbildību mīkstinošais apstāklis ir konstatējams tikai tajā gadījumā, ja pastāv visi trīs šajā punktā norādītie elementi, proti, noziedzīgā nodarījuma izdarītājs pieteicies par vainīgu, vaļsirdīgi atzinies un nožēlojis izdarīto. Ja noziedzīgo nodarījumu izdarījusī persona nav pieteikusies par vainīgu, taču savu vainīgumu inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā vaļsirdīgi atzīst un nožēlo izdarīto, tiesa var lemt par šāda apstākļa atzīšanu par atbildību mīkstinošu saskaņā ar Krimināllikuma 47. panta otro daļu (skat. *Senāta 2021. gada 16. novembra lēmuma lietā Nr. SKK-126/2021 (ECLI:LV:AT:2021:1116.11353039018.3.L) 6.3. apakšpunktu*). Šajā lietā apsūdzētā nav pieteikusies par vainīgu, bet savu vainu atzinusi un nožēlojusi izdarīto tikai apelācijas instances tiesā.

[18] Vērtējot apsūdzētās lūgumu sodīt apsūdzēto ar naudas sodu, Zemgales apgabaltiesa, ievērojot Krimināllikuma 46. panta nosacījumus un ņemot vērā Krimināllikuma 35. pantā noteikto soda mērķi, atzīst par iespējamu apsūdzētajai piemērot sankcijā paredzēto vieglāko soda veidu – naudas sodu. Soda veida maiņu lūdz arī aizstāve un atbalsta prokurors.

Zemgales apgabaltiesa novērtē gan visus jau pirmās instances tiesā noskaidrotos apstākļus, gan apelācijas instances tiesā papildu noskaidrotos apstākļus. Zemgales apgabaltiesa norāda, ka soda veida maiņa uz vieglāku sodu nav saistāma ne ar to, ka apsūdzētās deklarētā dzīvesvieta ir ārzemēs, ne ar bērna un pašas apsūdzētās veselības stāvokli, ne ar norādīto, ka Latvijā nav neviena, kam pieskatīt bērnu, jo tie visi ir soda izpildes organizēšanas laikā risināmi jautājumi. Arī apsūdzētās veselības stāvoklis neliecina par to, ka apsūdzētā nespētu pildīt sabiedrisko darbu, jo lietā nav ziņu, ka apsūdzētā ir darbnespējīga.

Izšķirošs apstāklis vieglāka soda veida noteikšanai ir tas, ka apsūdzētā tomēr pēc pirmās instances tiesas sprieduma ir pilnībā mainījusi savu attieksmi pret izdarīto, kaut arī kļūdaini domā, ka noziegumu izdarījusi aiz neuzmanības, tomēr saprot, ka ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumi, saprot tā kaitīgumu, novērsusi valsts budžetā radītos zaudējumus, atzīst vainu un nožēlo izdarīto, nožēlo, ka nav vērsusies tiesībsargājošajās iestādēs, lai novērstu vai pārtrauktu nelikumīgu pabalstu saņemšanu.

[19] Par mazāk smagu noziegumu saskaņā ar Krimināllikuma 41. panta otrās daļas 2. punktu naudas sodu kā pamatsodu atbilstoši noziedzīga nodarījuma kaitīgumam un vainīgā mantiskajam stāvoklim nosaka no trīs līdz tūkstoš Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā.

Apelācijas instances tiesas sēdē apsūdzētā norādīja, ka strādā algotu darbu, viņai ir uzkrāti aptuveni 5000 *euro*, viņa spēs naudas sodu samaksāt.

Prokurors lūdza sodīt /pers. A/ ar naudas sodu piecu Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā jeb 3500 *euro*.

Zemgales apgabaltiesa, novērtējot noziedzīgā nodarījuma kaitīgumu, izkrāptās naudas summas apmēru, apsūdzētās mantisko stāvokli, to, ka nav atbildību pastiprinošu apstākļu, taču apelācijas instances tiesā ir konstatēti divi atbildību mīkstinoši apstākļi, atzīst, ka naudas soda mērs ir nosakāms iespējami tuvāk minimālajai robežai, taču pietuvinot izkrāptās naudas summas apmēram, tādējādi apsūdzētajai nosakāms naudas sods septiņu Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā jeb 4900 *euro*. Zemgales apgabaltiesas vērtējumā šāds soda veids un mērs ir atzīstams par taisnīgu,

samērīgu un atbilstošu izdarītajam.

[20] Pirmās instances tiesa pamatoti, vērtējot lūgumu par blakus lēmuma pieņemšanu par /pers. B/ iespējamām noziedzīgām darbībām saistībā ar šo notikumu, spriedumā konstatēja, ka darbībām, kas, iespējams, veiktas, lai atbalstītu /pers. A/ izdarīto mazāk smago noziegumu, saskaņā ar Krimināllikuma 56. panta pirmās daļas 3. punktu iestājies kriminālatbildības noilgums.

Prokurors apelācijas instances tiesā saistībā ar iespējamu /pers. B/ izdarītu noziedzīgu nodarījumu norādīja, ka šis jautājums jau pamatoti izvērtēts pirmās instances tiesas spriedumā, un lietā ir informācija par arhīva lietu astoņos sējumos, ka laikā no 2019. gada līdz 2020. gada beigām tika veiktas izmeklēšanas darbības, lai pārbaudītu, vai /pers. B/ darbībās nav noziedzīga nodarījuma sastāva, taču apsūdzētā pirmstiesas procesā izvēlējās neko neliecināt par /pers. B/ saistību ar šo nodarījumu.

[21] Apsūdzētā lūdz apelācijas instances tiesu pieņemt blakus lēmumu, par liecinieces /pers. B/ apzināti nepatiesu liecību sniegšanu pirmās instances tiesā, jo apsūdzētajai notiesājošais spriedums pamatots ar /pers. B/ melīgajām liecībām.

Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka krimināllietā nav tiesiska pamata lēmuma par apzināti nepatiesas liecības konstatāciju pieņemšanai.

Pirmkārt, /pers. B/ ir liecinājusi pirmās instances tiesā, taču pirmās instances tiesa nav lēmusi, ka liecības atzīstamas par apzināti melīgām, kādēļ būtu pieņemams blakus lēmums par liecinieces iespējami izdarītu noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 300. pantā.

Otrkārt, pirmās instances tiesa novērtējusi visus pierādījumus kopumā un savstarpējā saistībā, nevienam no pierādījumiem pamatoti nepiešķirot augstāku ticamību. Neatbilst patiesībai apsūdzētās apgalvojums, ka /pers. B/ melīgā liecība bijusi pamats notiesājoš a sprieduma taisīšanai, jo tiesa kopsakarā novērtējusi virkni dažādu pierādījumu – gan liecības, gan rakstveida pierādījumus. Kaut arī /pers. B/ liecības nesakrīt ar apsūdzētās liecībām par tikšanos 2017. gadā un sarunu par apsūdzētās fiktīvu deklarēšanu uzņēmumā SIA /Nosaukums A/ lielāku pabalstu saņemšanai, attiecībā uz apsūdzēto netiek apgalvots, ka fiktīvo deklarēšanu būtu veikusi pati apsūdzētā, līdz ar to tam šajā lietā, kura persona tieši deklarējusi apsūdzēto Valsts ieņēmumu dienestā, nav izšķirošas nozīmes. Tiesa nav apšaubījusi apsūdzētās un viņas vīra liecības par šādas sarunas esību, par sarunas saturu, par to, ka saruna notika ar /pers. B/, attiecīgi secināms, ka /pers. B/ par šiem apstākļiem liecinājusi nepatiesi vai centusies noklusēt svarīgus faktus, taču tiesa nav ticējusi apsūdzētajai, ka tā nav zinājusi, ka ir deklarēta SIA /Nosaukums A/. Zemgales apgabaltiesas vērtējumā pat pie apstākļiem, ka /pers. B/ noklusējusi un izvairījusies no notikuma patieso apstākļu izklāsta, /pers. B/ liecības nav bijušas nozīmīgas un izšķirošas apsūdzētās vainīguma pierādīšanai. Tāpat apsūdzētā kļūdaini uzskata, ka liecinieces liecība ietekmējusi subjektīvās puses noteikšanu, proti, tieši /pers. B/ liecības dēļ tiesa atzinusi, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts ar tiešu nodomu, nevis aiz neuzmanības. Zemgales apgabaltiesa jau iepriekš spriedumā izvērtējusi subjektīvo pusi, kā arī vērsusi apsūdzētās uzmanību uz to, ka krāpšanu nevar izdarīt aiz neuzmanības, bet tikai ar tiešu nodomu.

Treškārt, Zemgales apgabaltiesa piekrīt prokurora norādītajam, ka nav jātaisa blakus lēmums. Iespējams, /pers. B/ bija noziedzīgā nodarījuma atbalstītāja, un, kaut arī viņa tika brīdināta par krimināatbildību par nepamatotu atteikšanos liecināt vai par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu, ja lieciniece būtu atteikusies liecināt, atteikums būtu jāpamato, attiecīgi varētu atklāties liecinieces piesaiste noziedzīgajam nodarījumam, taču viņa nevēlas liecināt pati pret sevi. Faktiski lieciniece noliedza faktus, kas varētu būt pamatā pašas liecinieces noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, viņa sniedza nepatiesas ziņas tieši par viņas saistību ar noziedzīgo nodarījumu. Lieciniece par šādu liecību sniegšanu nav saucama pie krimināatbildības.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 563. panta pirmās daļas 3. punktu, Zemgales apgabaltiesa

nosprieda

atcelt Rīgas rajona tiesas 2023. gada 6. janvāra spriedumu daļā par /pers. A/ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 177. panta pirmās daļas.

Sodīt /pers. A/par Krimināllikuma 177. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu ar naudas sodu septiņu Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā jeb 4900 *euro*.

Atstāt negrozītu spriedumu pārējā daļā.

Spriedumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā kasācijas kārtībā Augstākajai tiesai, sūdzību vai protestu iesniedzot Zemgales apgabaltiesā.

Pilns spriedums pieejams 2024. gada 3. maijā.

Tiesnese I. Putra

Tiesnese I. Akmeņlauka

Tiesnesis J. Siliņš